

Ilmastovaikutukset

Ojitettujen soiden kestävä käyttö

Työpaja 21.3.2019

Kari Minkkinen, HY

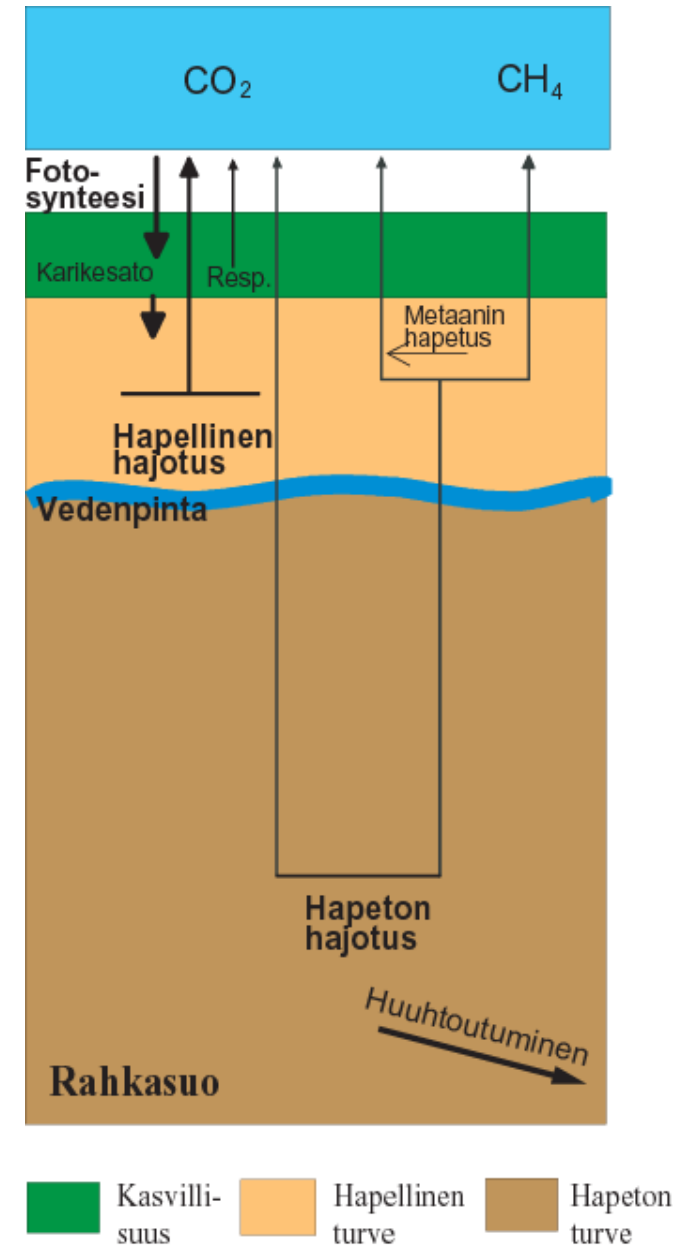
Genesis

”Ojituksen seurauksena suolta häviää hiiltä kymmenen kertaa nopeammin, kuin mitä sinne luonnontilassa kertyy”

(Silvola, J. 1986, Ann. Bot. Fennici)

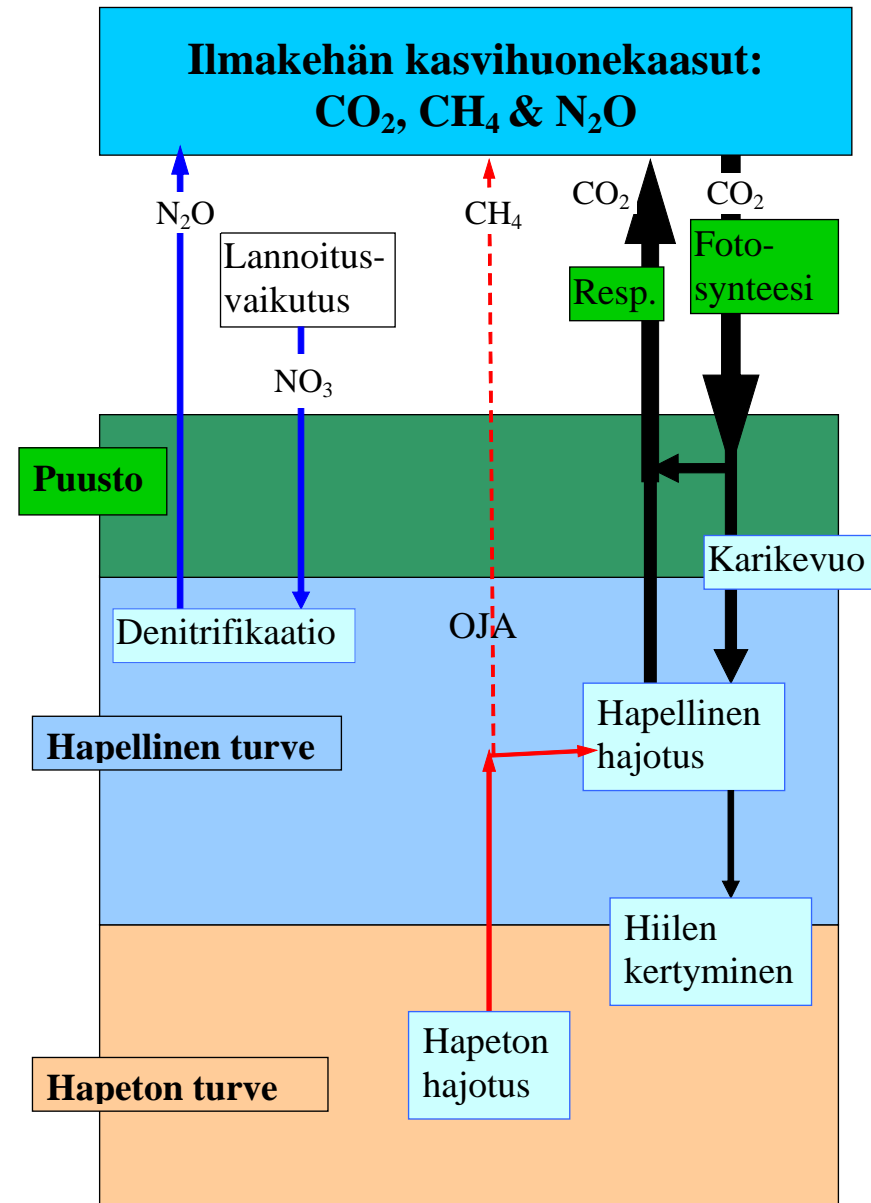
Luonnontilainen suoekosysteemi

- $NPP > R_H \rightarrow$ NEE positiivinen, eli
- Kerryttää hiiltä
- Vaihtelee voimakkaasti
(pitkän ajan keskiarvot $2\text{--}100 \text{ g C m}^{-2} \text{ a}^{-1}$)
  - suotyyppien välillä
  - suoyhdistymätyyppien välillä
  - ilmasto
  - suon ikä
- Korkeutena keskimäärin 0.5 mm vuodessa
- Vapauttaa metaania anaerobisessa hajoamisessa

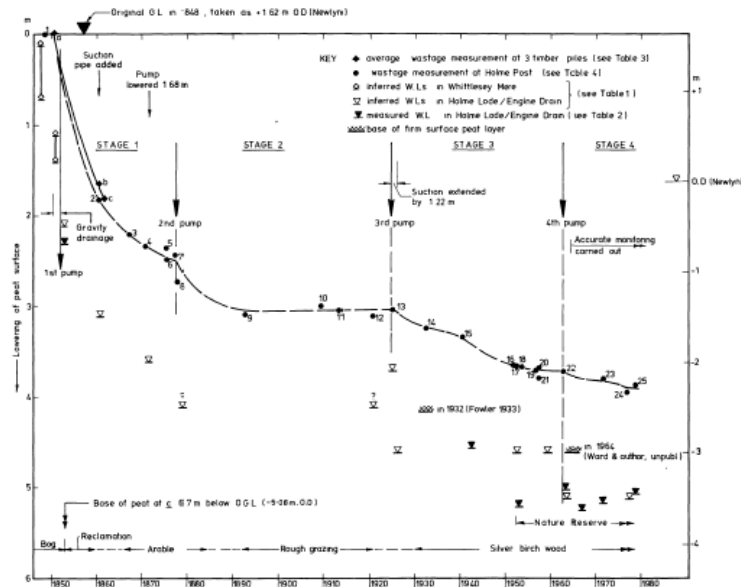
Ojitus, mitä tapahtuu:

- Vettä poistuu
- Turvekerros painuu kasaan
- Turve tiivistyy ja sen tiheys kasvaa
- Metaanin tuotos ja päästöt vähenevät
- Typpioksiduulin päästöt kasvavat usein
- =>Turpeen hajotus kiihtyy hapellisissa oloissa jolloin ekosysteemiin varastoitunutta hiiltä täytyy vapautua ilmakehään
  - Hajotuksen nopeutuminen teoriassa kiistaton tosiasia
  - Todennettu laboratoriokokein
  - Mutta onko hiilen hävikistä empiirisiä havaintoja luonnosta?

On!

- Esim. Holme Post, Englanti 1848-1978
- Turve painunut jo n. 4 metriä
- 1. fysikaalinen kokoonpuristuminen
- 2. turpeen oksidaatio

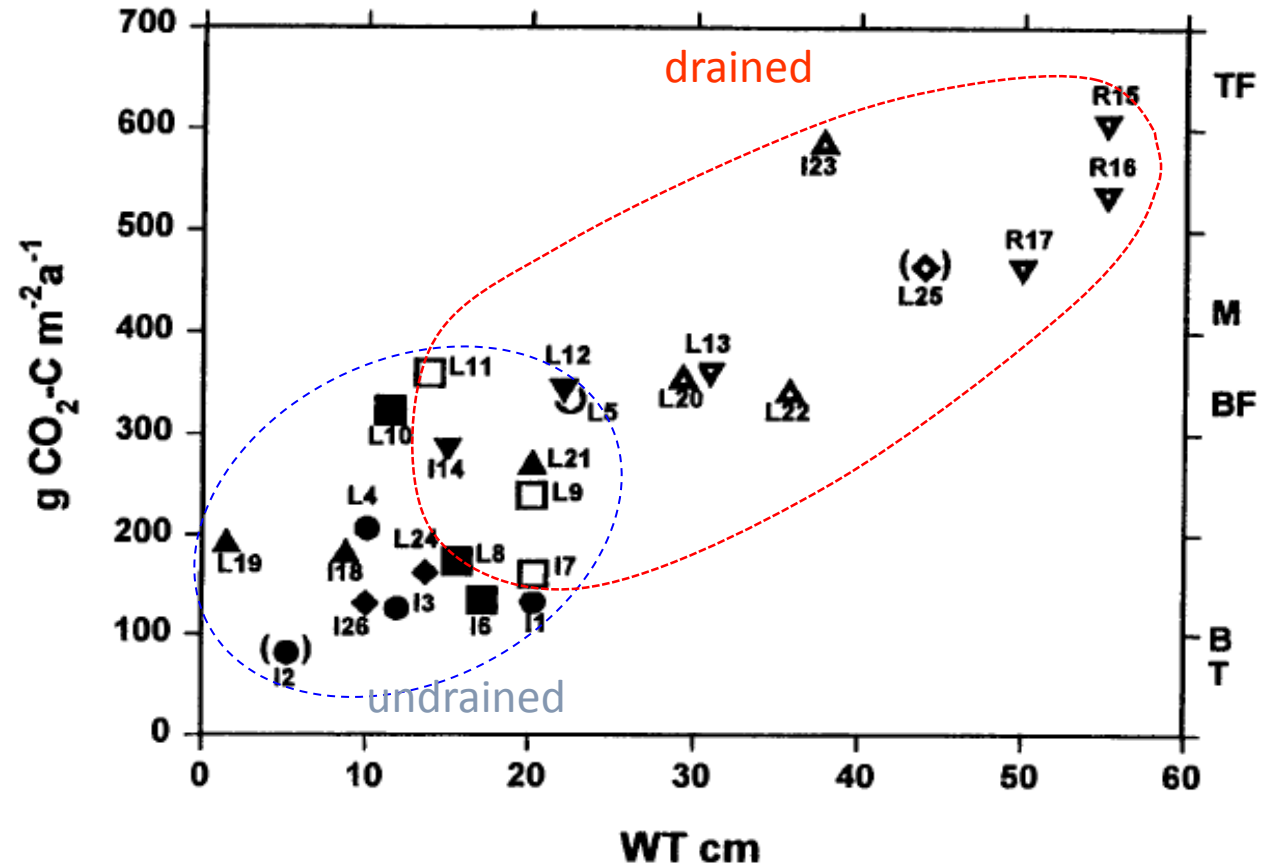

(Hutchinson 1980)

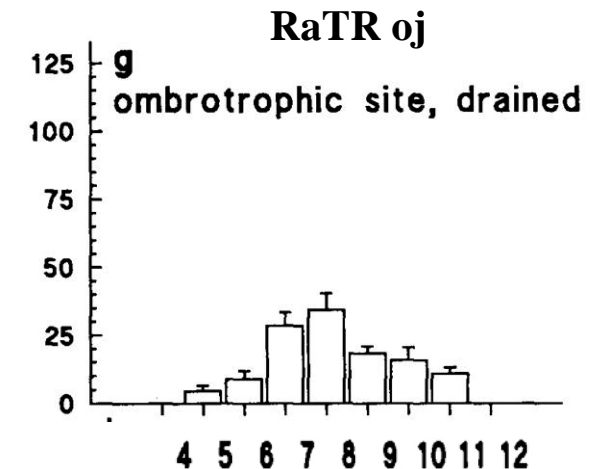
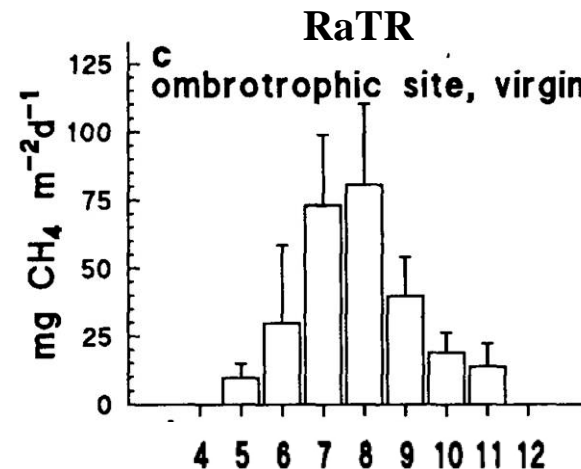
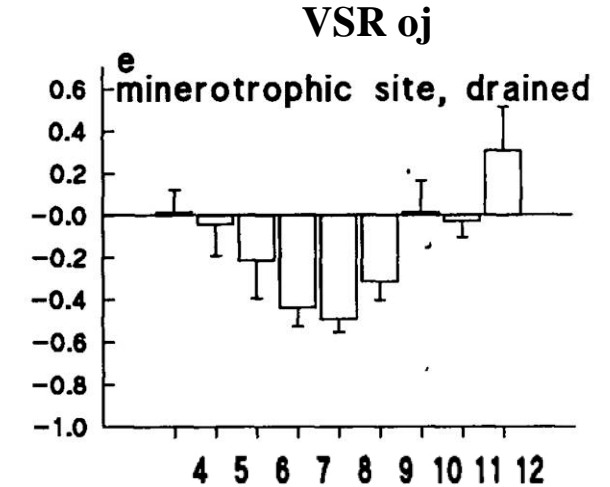
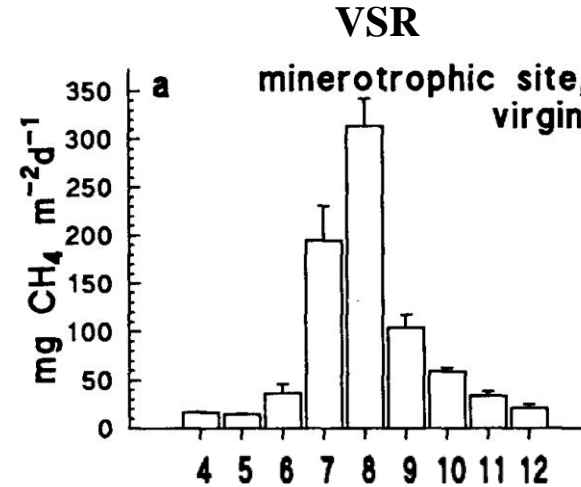
Myös metsäojitetuilla soilla maahengitys kasvaa ojituksen jälkeen

- Suorassa suhteessa vedenpinnan tasoon (60 cm asti)
- **Maahengitys ei ole hiilitase, vaan siinä on mukana hajottajien ja tuottajien hengitys**
- Jos orgaanisen aineen hajotuksesta aiheutuva päästö ylittää tuotoksen, johtaa tämä maan hiilivaraston vähenemiseen

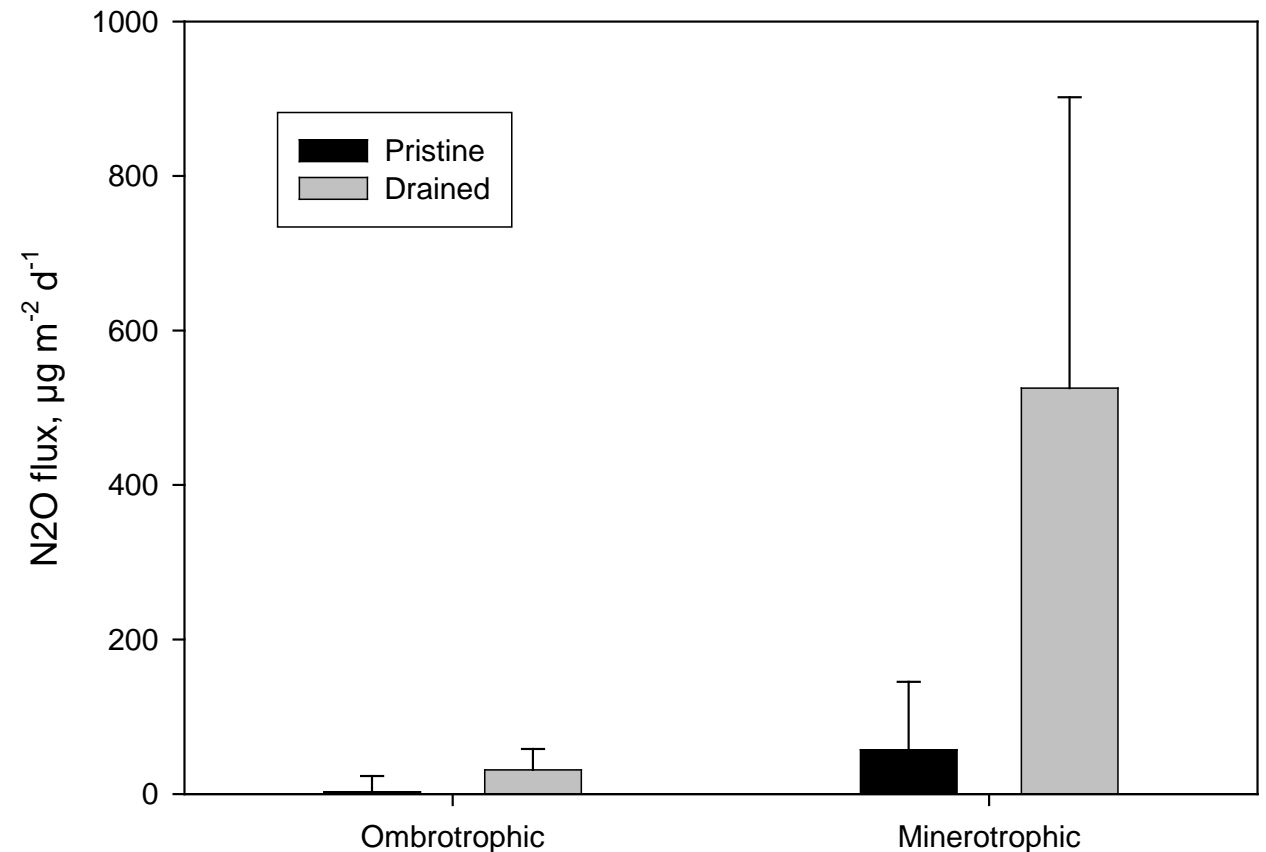
Samaan aikaan: CH₄ päästöt vähenevät

- Sarasoiden suuret päästöt loppuvat
  - sarat häviävät:
    - metanogeenien ravinto vähenee
    - turvallinen kuljetus hapellisen turpeen läpi loppuu -> oksidaatio
- Rahkasoiden pienet päästöt puolittuvat
  - huonompi kuivatusvaikutus, vähemmän saravaikutusta

N_2O päästöt kasvavat merkittävästi reheviltä soilta, karuilta vähemmän

- Typpioksiduulia syntyy nitrifikaatio- ja denitrifikaatioprosesseissa
- Typen lähde metsäojitetulla suolla turpeen hajoaminen, mineralisaatio => voimakkaampaa runsastyyppisillä soilla, joilla myös parempi kuivatus
- Maataloudessa typen suurin lähde lannoitus

Data from Regina et al. 1996

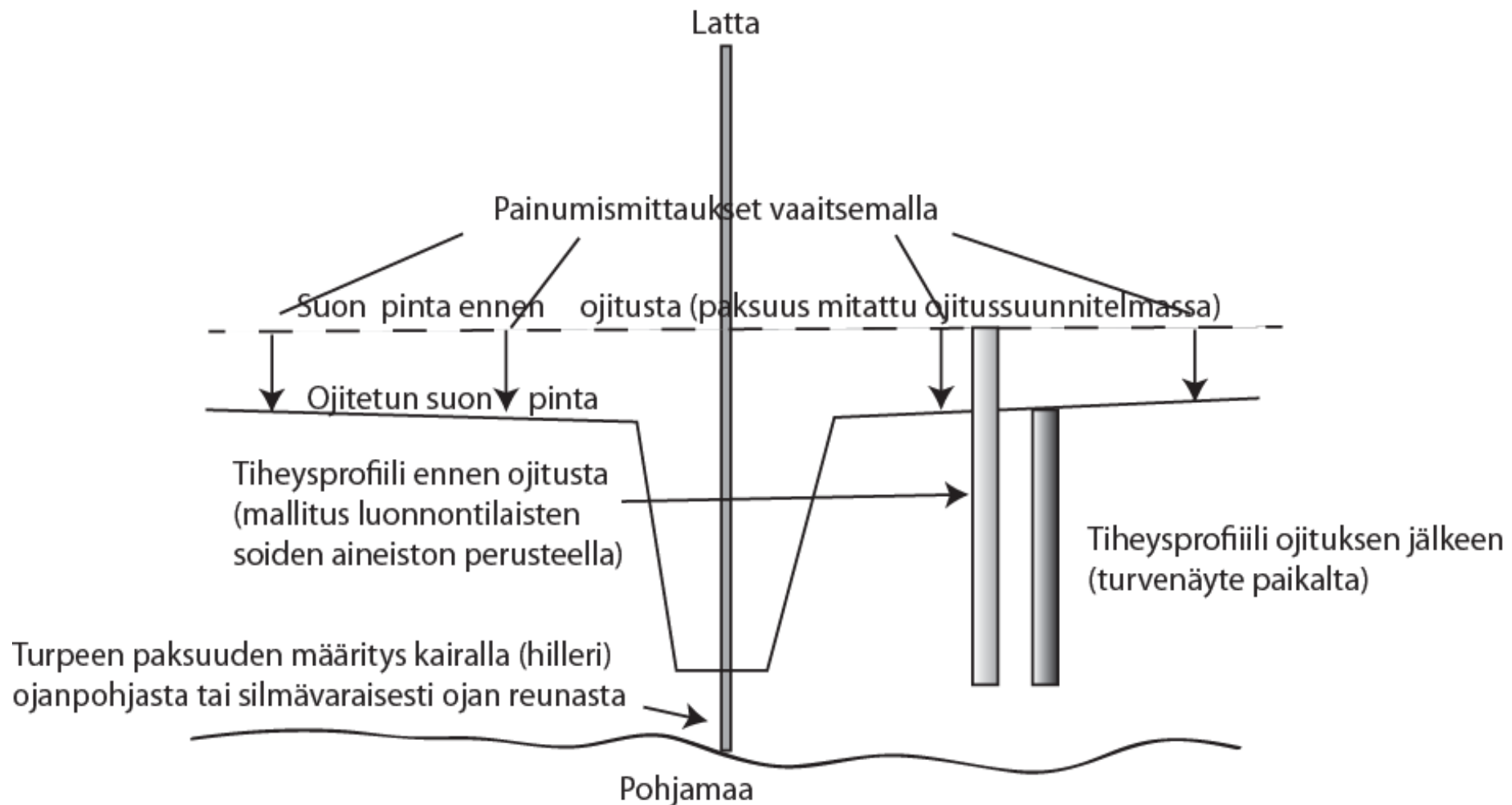

Metsäojitettujen soiden maan hiilitaseet

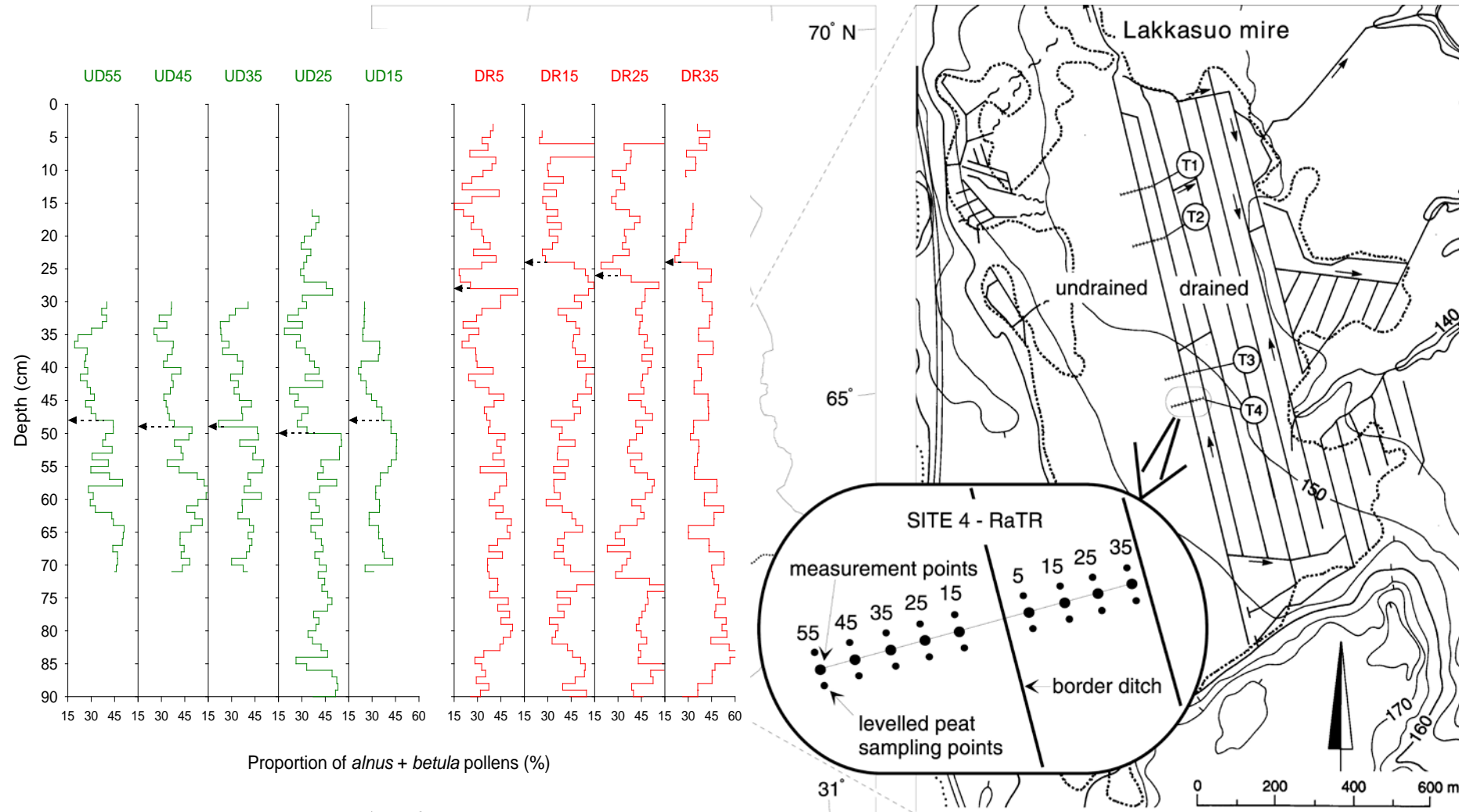
- CO₂-/C-taseen luotettava mittaus ei ole ihan helppoa. Päästö ei ole tase! Puusto on pahasti mittausten tiellä!
- Menetelmiä:
  1. Hiilivarastojen muutoksen määrittäminen
  2. Tulevien ja lähtevien hiilivirtojen määrittäminen (Litter – Respiration)
  3. NEE-mittaus tornista (– puuston biomassan kasvu)
- Julkaistuja tutkimuksia:
  1. Hiilivarastonmuutosmittauksia (Minkkinen ja Laine 1998, Minkkinen ym. 1999, Simola ym. 2010, (Turetsky et al. 2011))
  2. Litter-Respiration (Ojanen ym. 2010, 2012, Uri et al. 2017)
  3. NEE-mittauksia (Lohila ym. 2008, 2011, Minkkinen ym. 2018, Meyer et al. 2013)
- Ulkomaisia tutkimuksia niukasti

Turpeen hiilivaraston muutoksen määrittäminen

(Minkkinen & Laine 1998)

Turpeen hiilitaseen muutoksen määrittäminen, siitepölyanalyysit (Minkkinen ym. 1999)

Tulevat - lähtevät

- CO₂ heterotrofinen respiraatio eli orgaanisen aineen hajotus (D) kammioilla
- Kariketuotos L (maanpäälliset ja -alaiset) keräimillä ja juuritutkimuksista
- CO₂-tase = L – D

Mikrometeorologiset NEE-mittaukset

Lettosuo, Mtkg

Kalevansuo, Vatk

Suora CO₂ mittaus, 10 Hz:

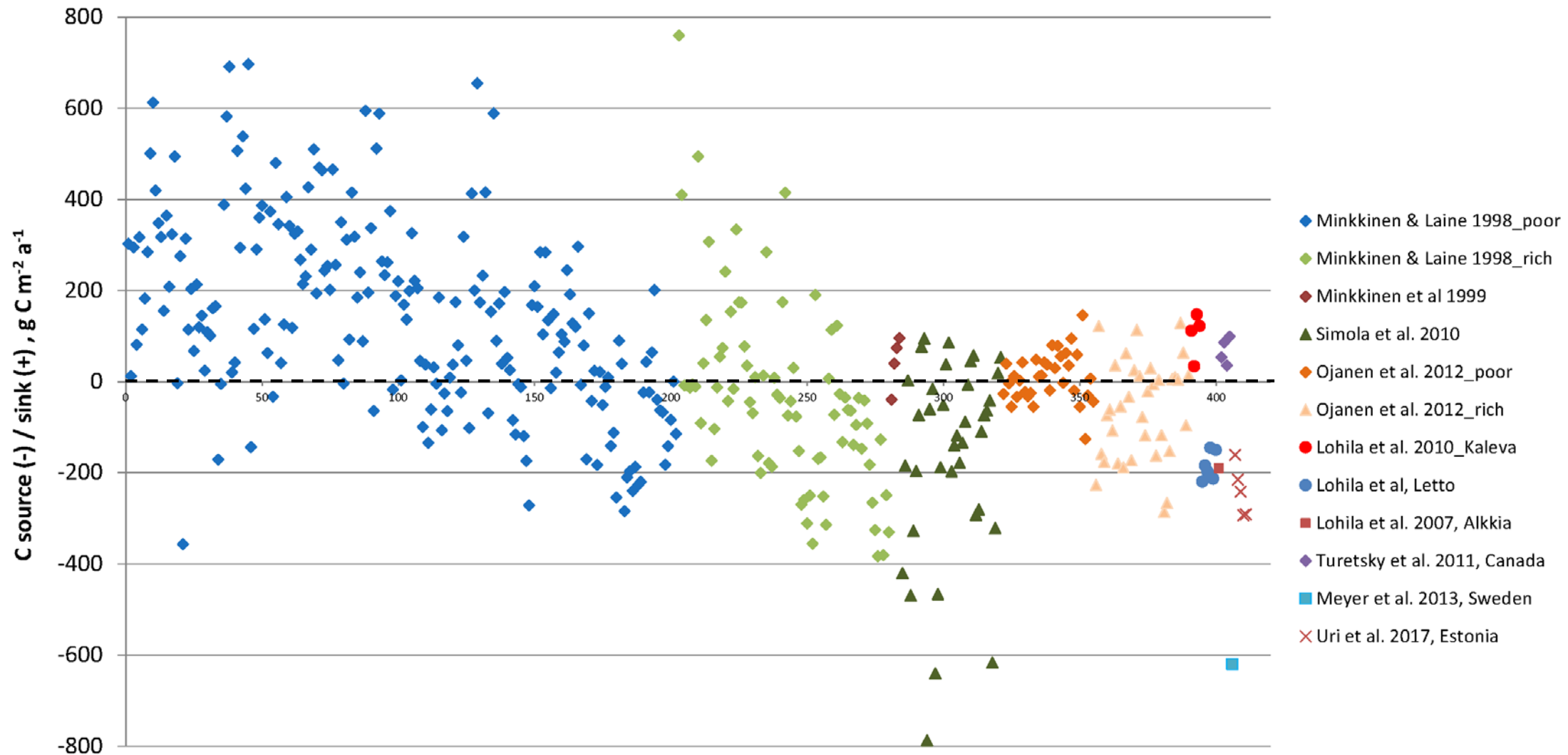
NEE = Ekosysteemin CO₂-tase

Mittaukset eivät kuitenkaan ole koskaan aukottomia ja niitä pitää paikata malleilla.

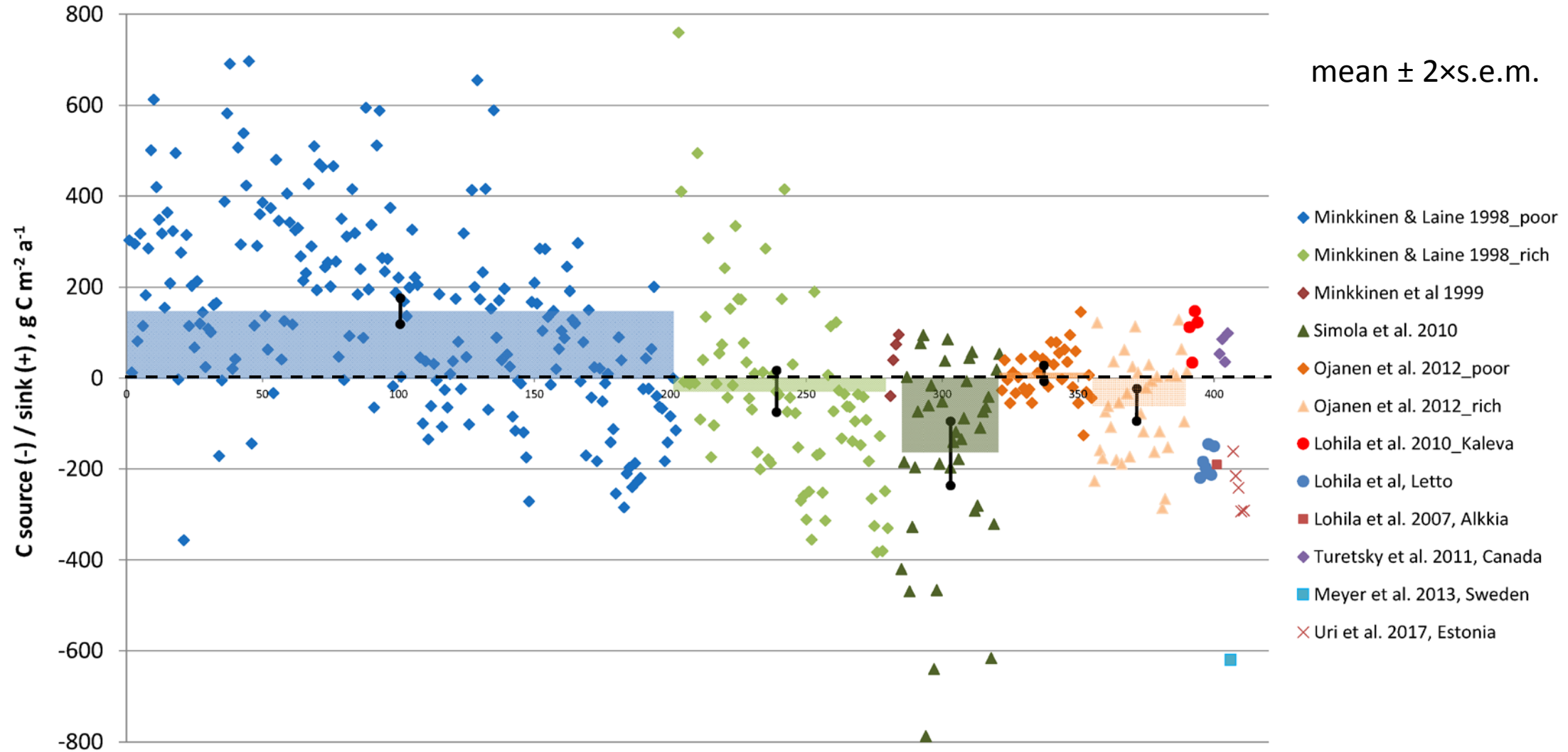
Maan CO₂ tase =
NEE – biomassan kasvu

Maaperän hiilitaseita ojitetuilta soilta

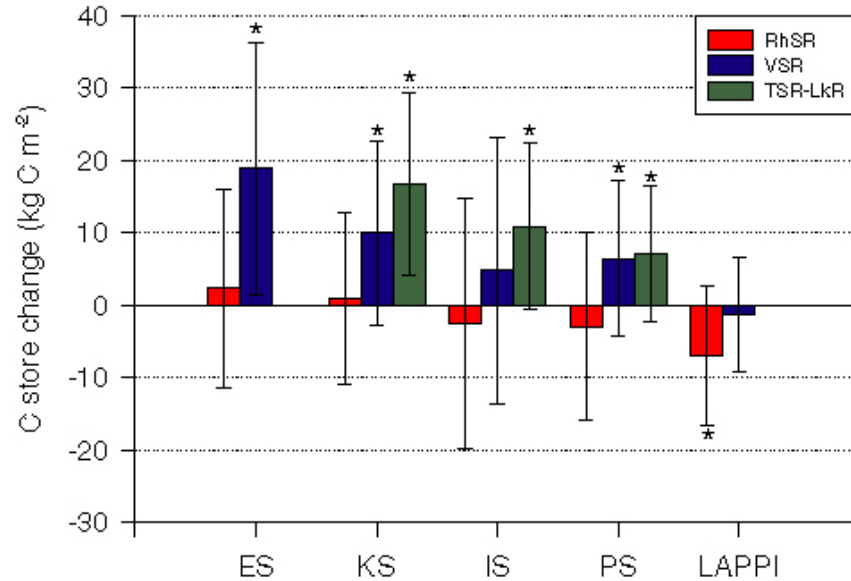

Maaperän hiilitaseita ojitetuilta soilta

Karut vs rehevät

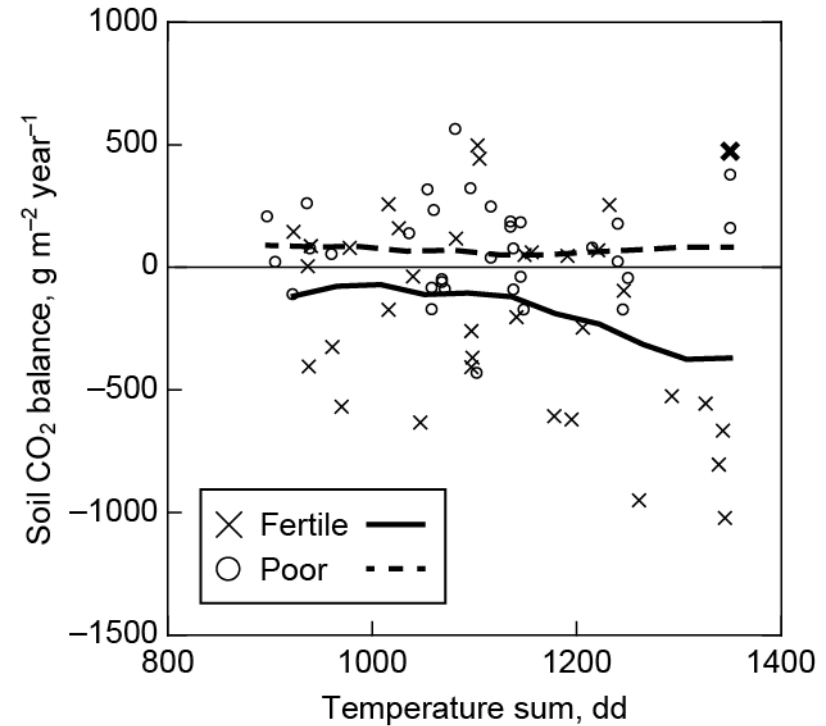
Karut nieluja, rehevät lähteitä

Minkkinen & Laine 1998

=

Karut nieluja, rehevät lähteitä

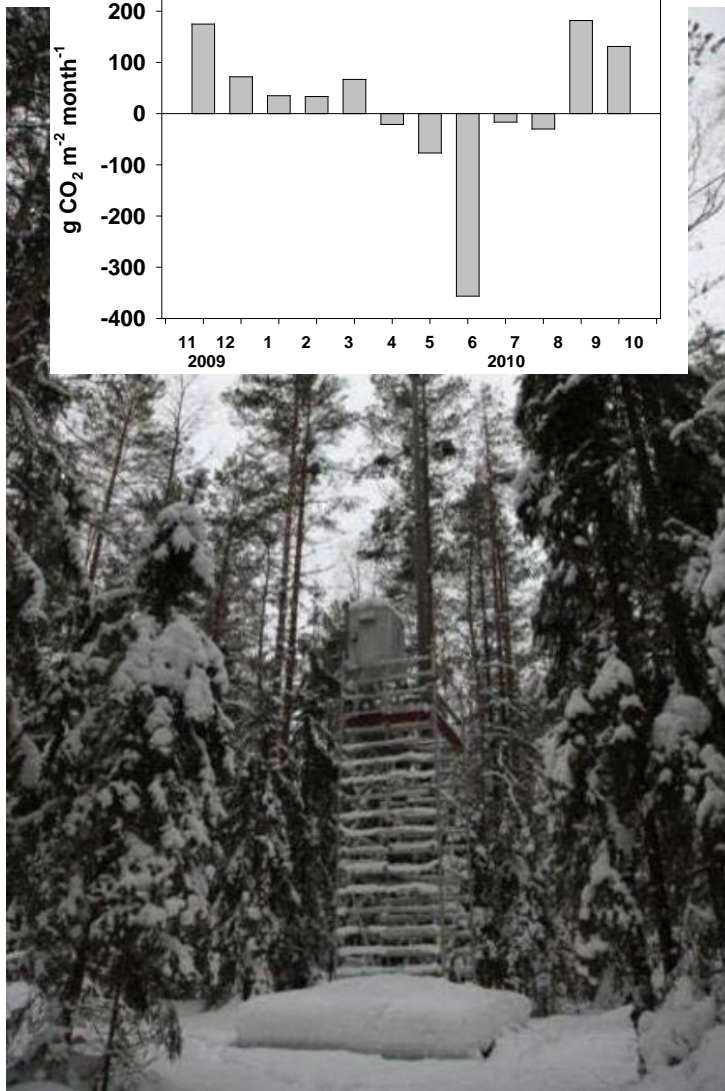
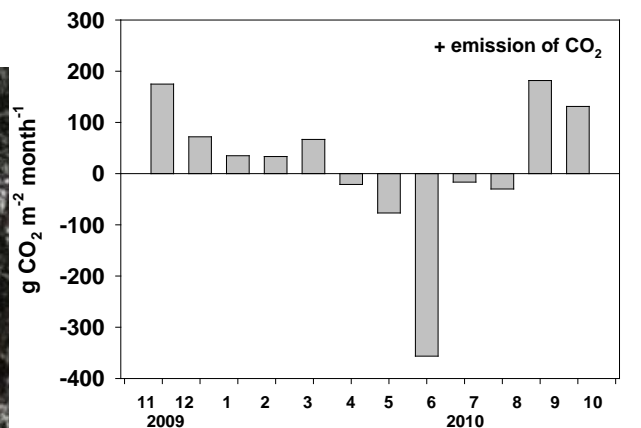
Ojanen ym. 2012

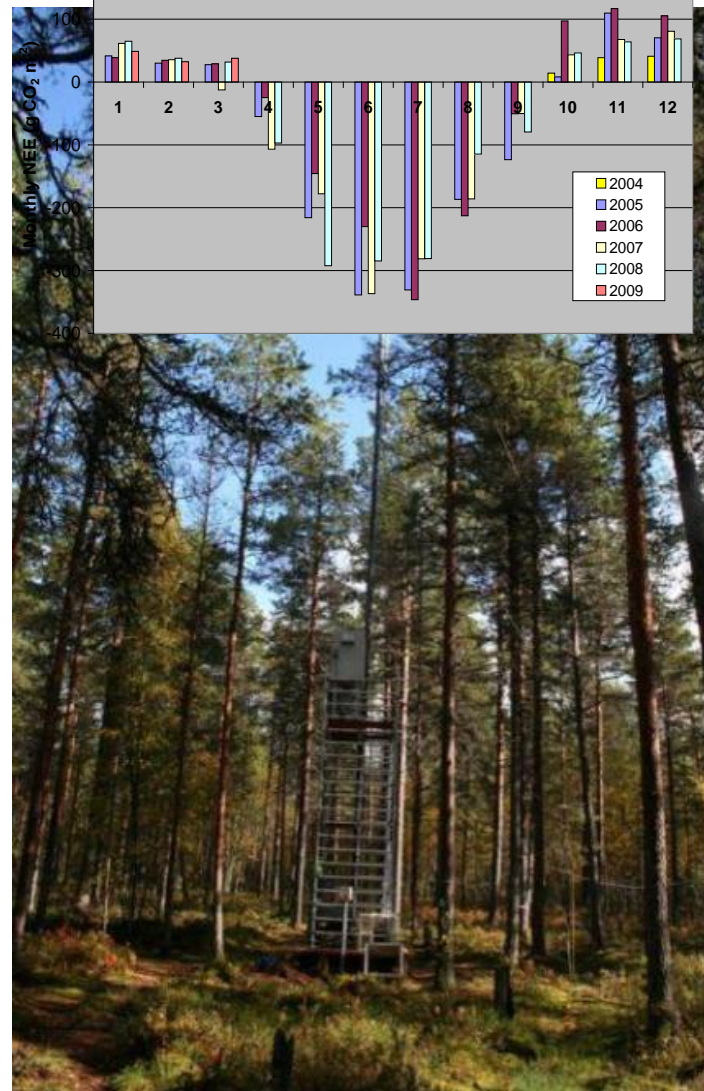
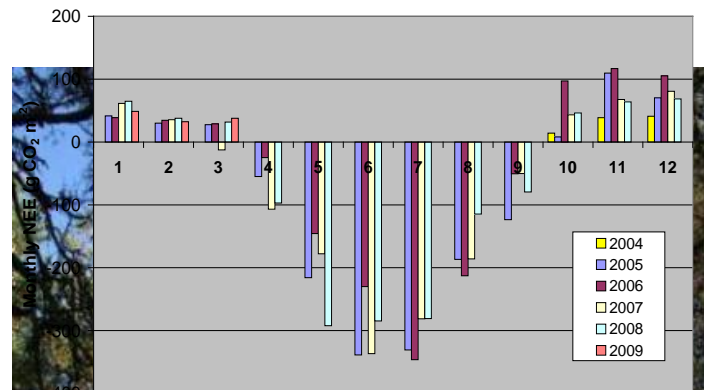
Rehevät vs. Karut

Ekosysteemi:
Nielu (n. 120 g
CO₂ m⁻² a⁻¹)

Maaperä:
Lähde n. 700 g
CO₂ m⁻² a⁻¹

Lohila et al. unpubl.

Ekosysteemi:
Nielu (n. 860 g
CO₂ m⁻² a⁻¹)

Maaperä:
Nielu n. 220 g
CO₂ m⁻² a⁻¹

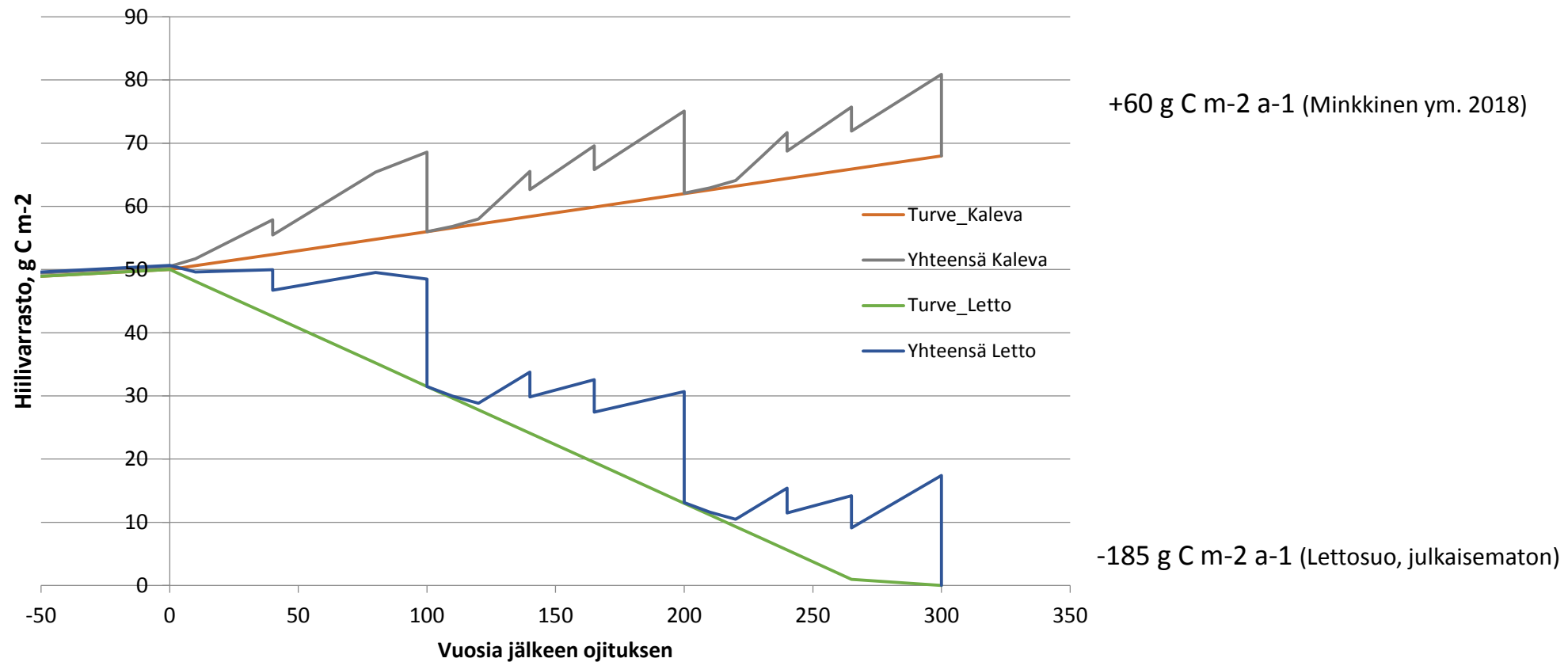
Lohila et al. 2011,
Minkkinen et al. 2018

Johtopäätös 1

- Ojitus saa aikaan turpeen hiilivarastojen vähenemisen rehevillä kohteilla, mutta ei välttämättä karuilla.
  - märempiä, sammalkasvu jatkuu, humuskerroksen muodostuminen, hitaampi orgaanisen aineen hajotus
- Koko ekosysteemin hiilitase useimmiten myös positiivinen (hiilivarasto ei vähene, useimmiten kasvaa)
- Koko Suomenkin tasolla puuston kasvu kompensoi turpeen hajotuksen. Onko siis mitään hätää?

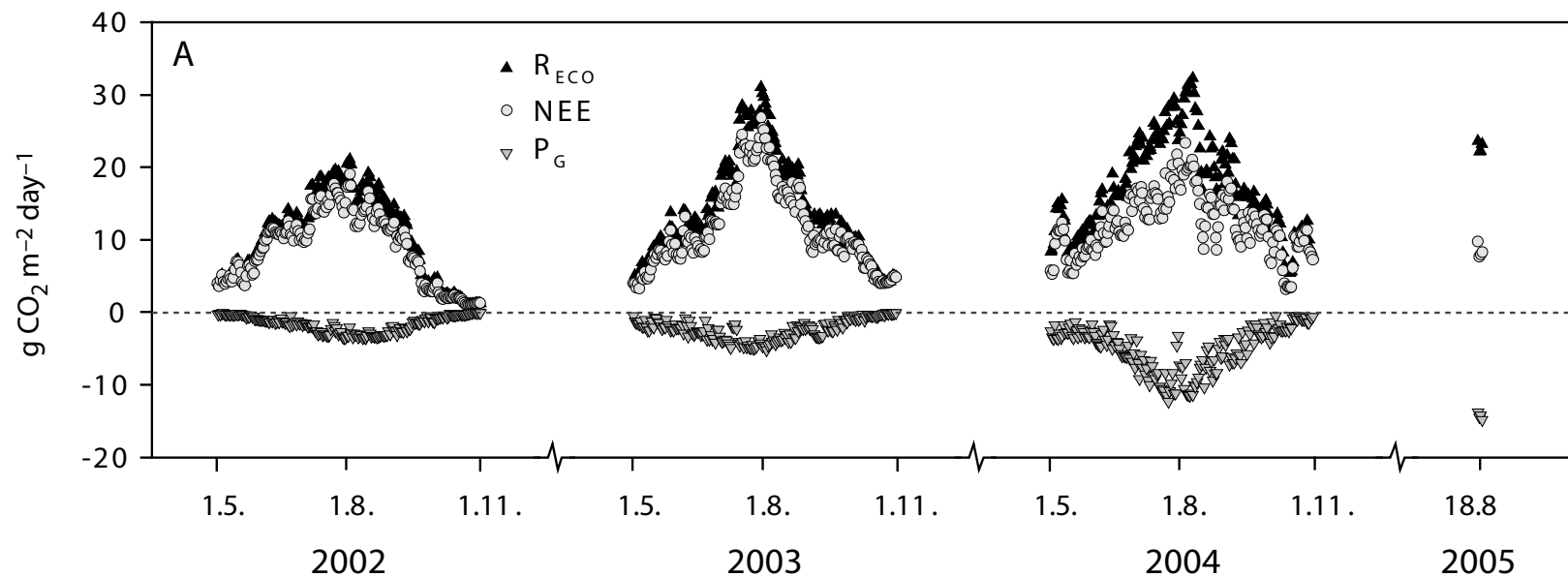
Maan vs ekosysteemin hiilivarastot

Hiilivarastojen simuloitu kehitys, Kalevansuo vs
Lettosuo

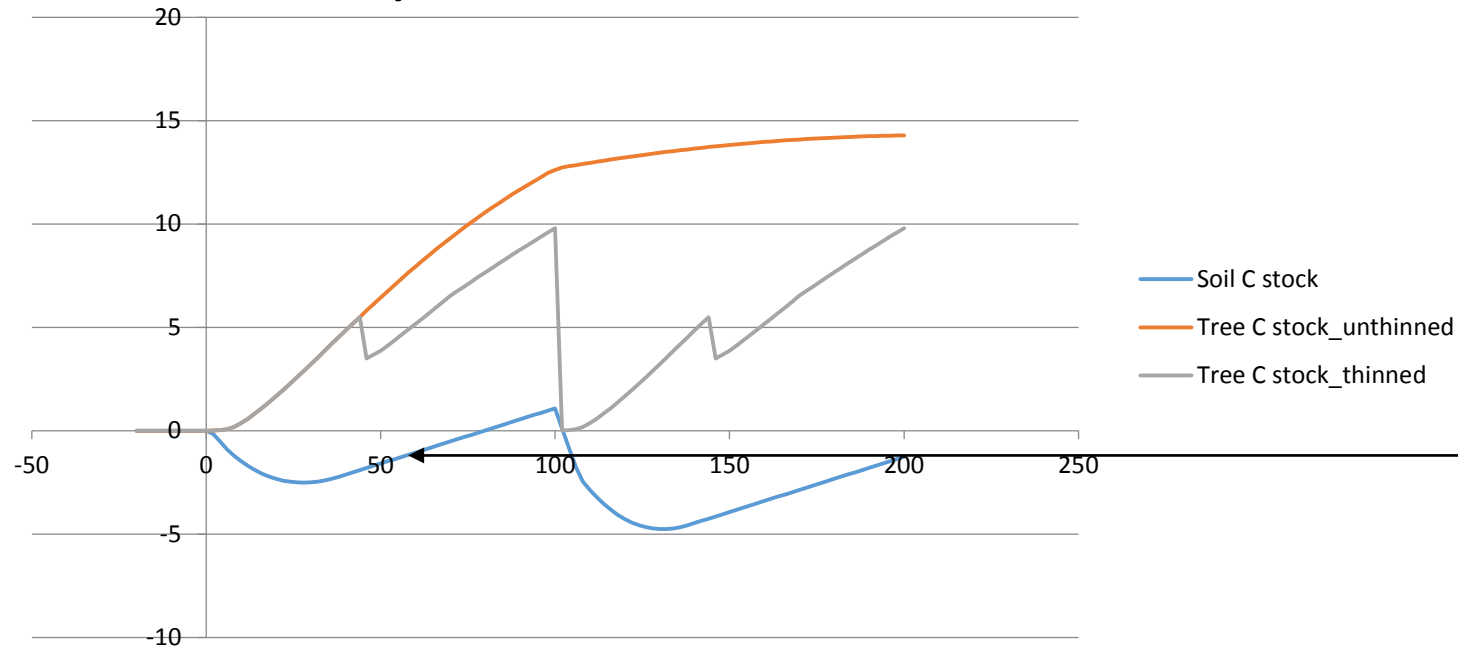
Avohakkuuden vaikutus

- Avohakkuualue selvä hiilen lähde ainakin 3-4 vuotta hakkuun jälkeen (~550 g C/season)

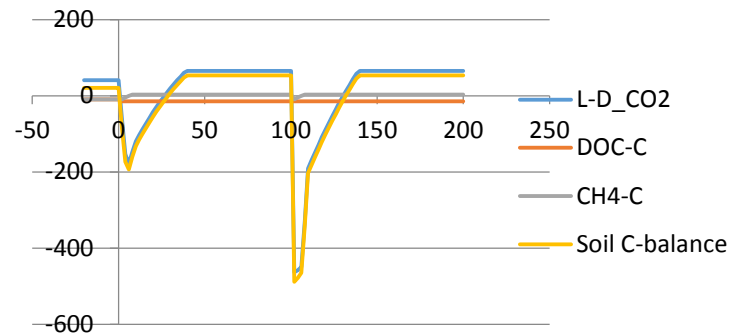
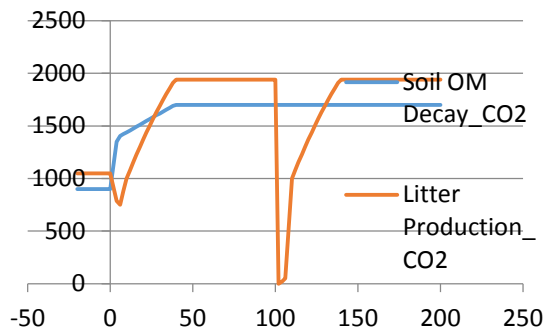

Onko karu Kalevansuo aina hiilen nielu?

Simuloitu kehitys:

- Hetkellinen nielu ei välttämättä tarkoita jatkuvaa nielua pitkällä aikavälillä
- Puuston yhteytyskoneisto poistuu aina hakkuissa

Voiko päästöihin vaikuttaa?

- ...esim vedenpintaa säätelemällä?

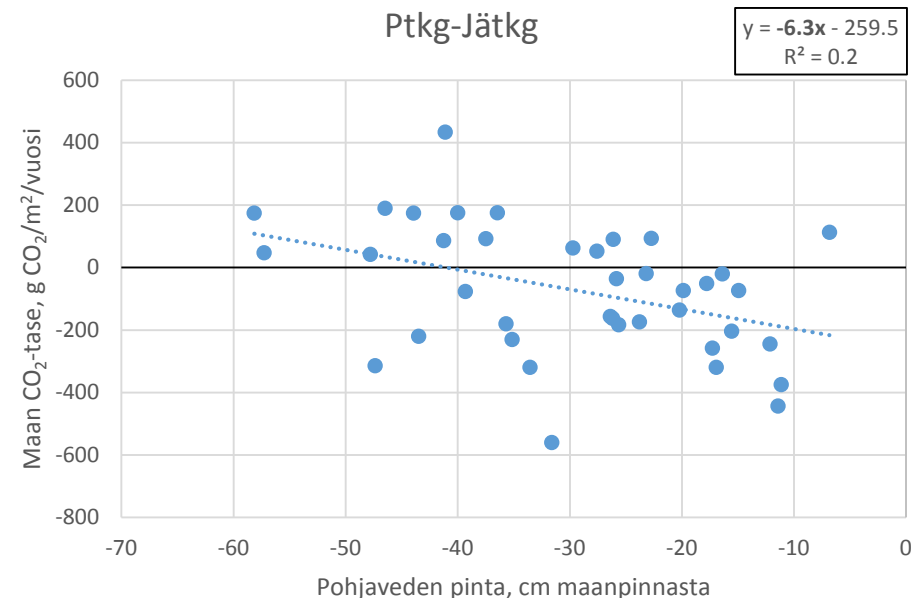
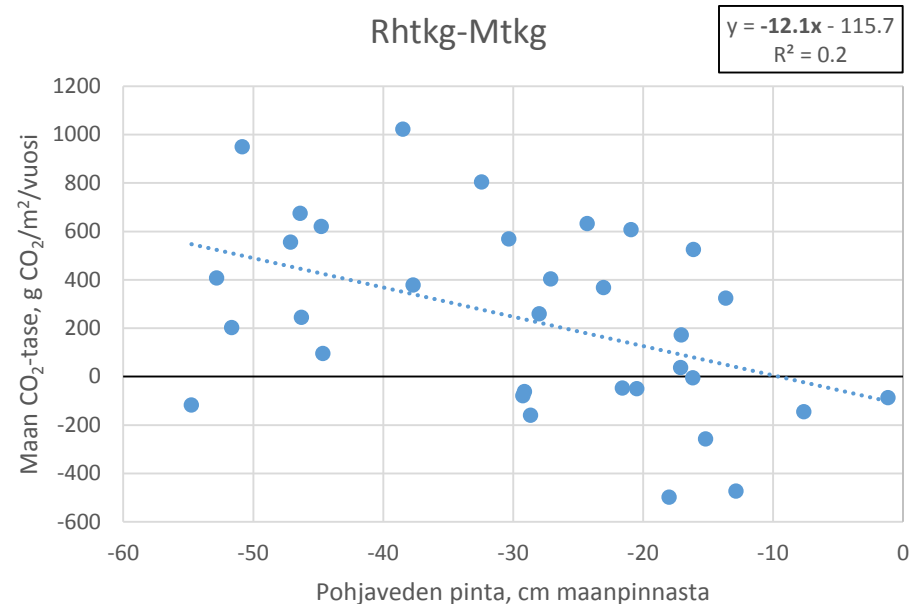
Vedenpinnan vaikutus – CO₂ tase

DATA: Kaikki Suomessa kerätty ojitettujen soiden kaasupäästöihin ja kariketuotoksiin perustuva hiilitasedata (Ojanen ym. 2013, Minkkinen ym. 2011, Minkkinen ym. 2007, julkaisemattomat)

-Rehevistä kohteista rajattu yli 60 cm syvät havainnot pois

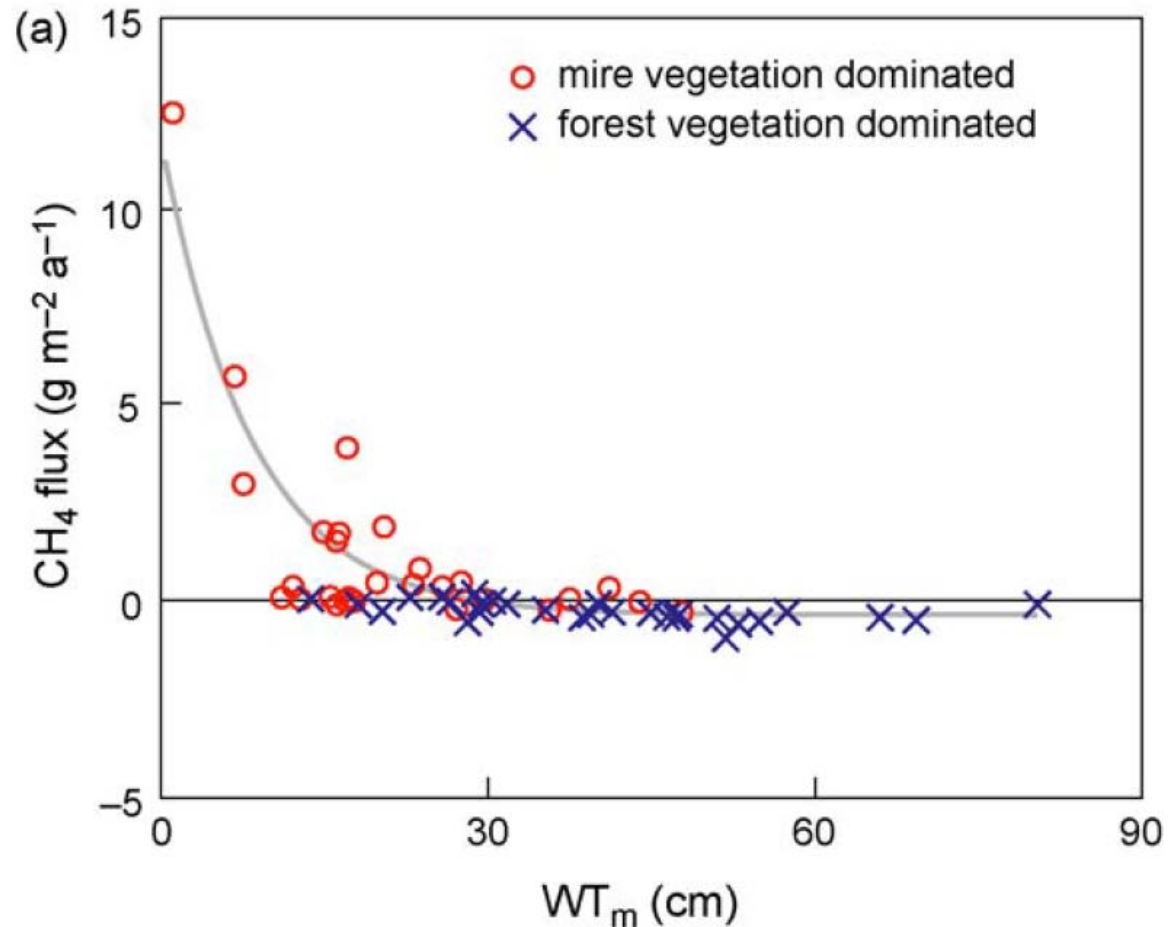
TULOS: 10 cm muutos vedenpinnassa vastaa 63 / 121 g CO₂ muutosta taseessa. **Märempi parempi!**

Mitä tämä tarkoittaa, esim. kunnostusojituksen suhteen?

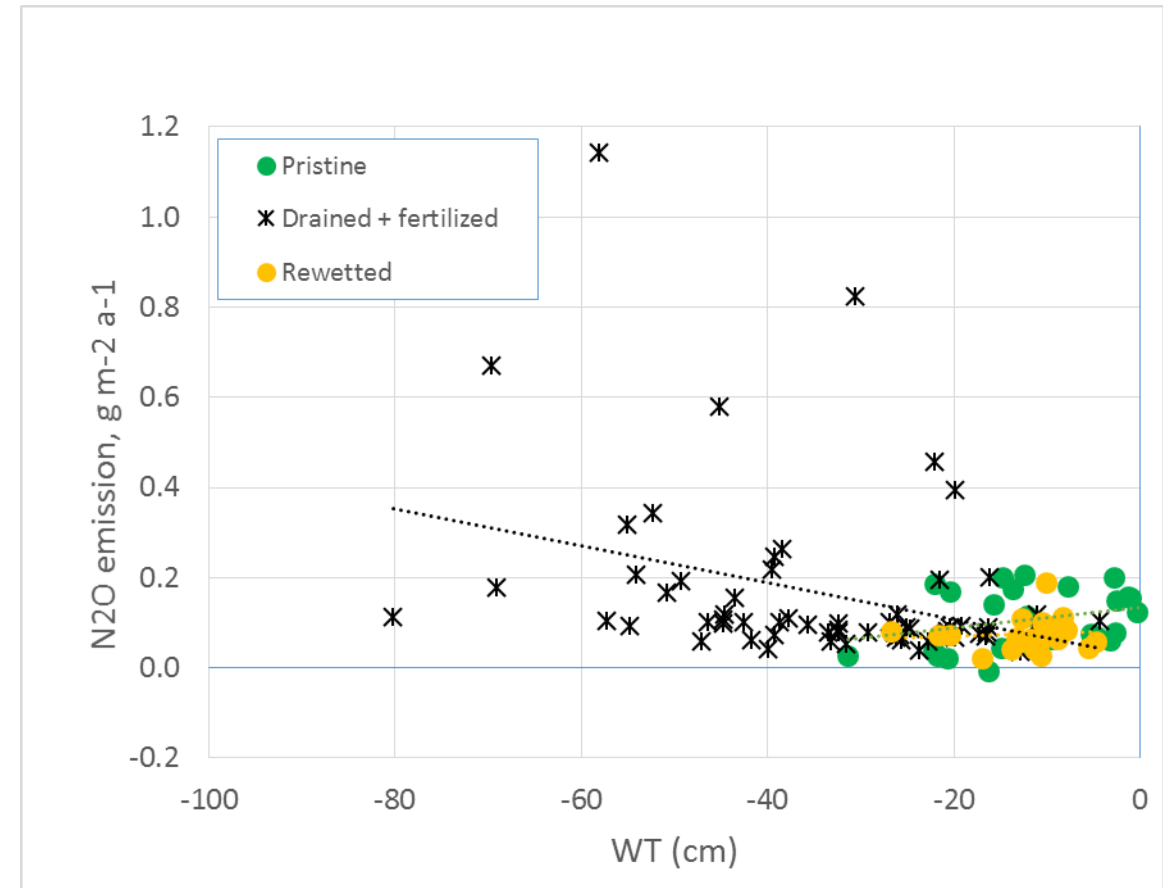
Vedenpinnan vaikutus

CH₄ tase (ojitetut)

(Ojanen et al. 2010)

N₂O päästö

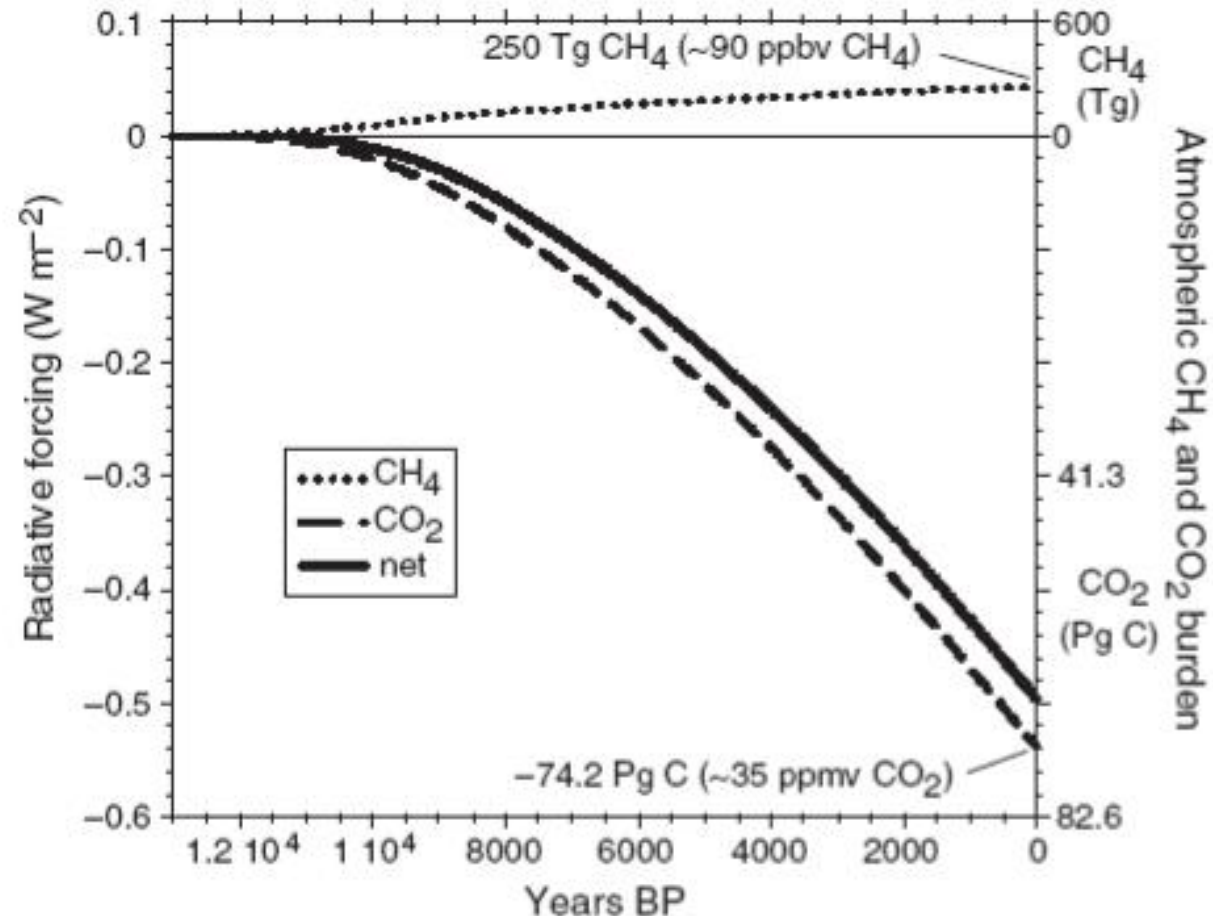

(Minkkinen et al. unpubl.)

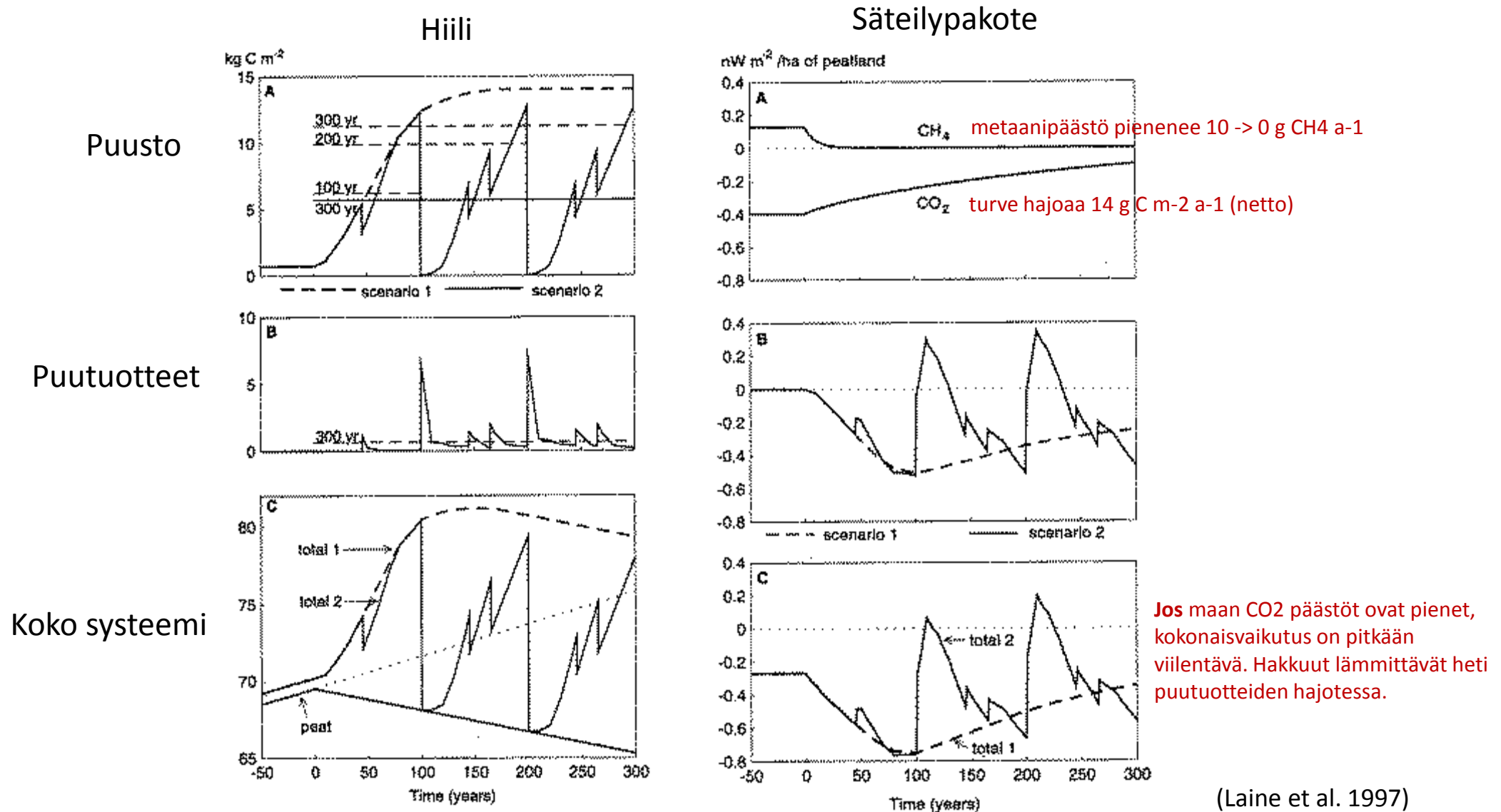

Suon hiilenkierto ja ilmastovaikutukset

Vaikka CH₄ lämmittää enemmän kuin CO₂ viilentää sadan vuoden aikajänteellä suon kehityksen aikana, luonnontilaisilla soilla on ollut ilmastoa viilentävä vaikutus.

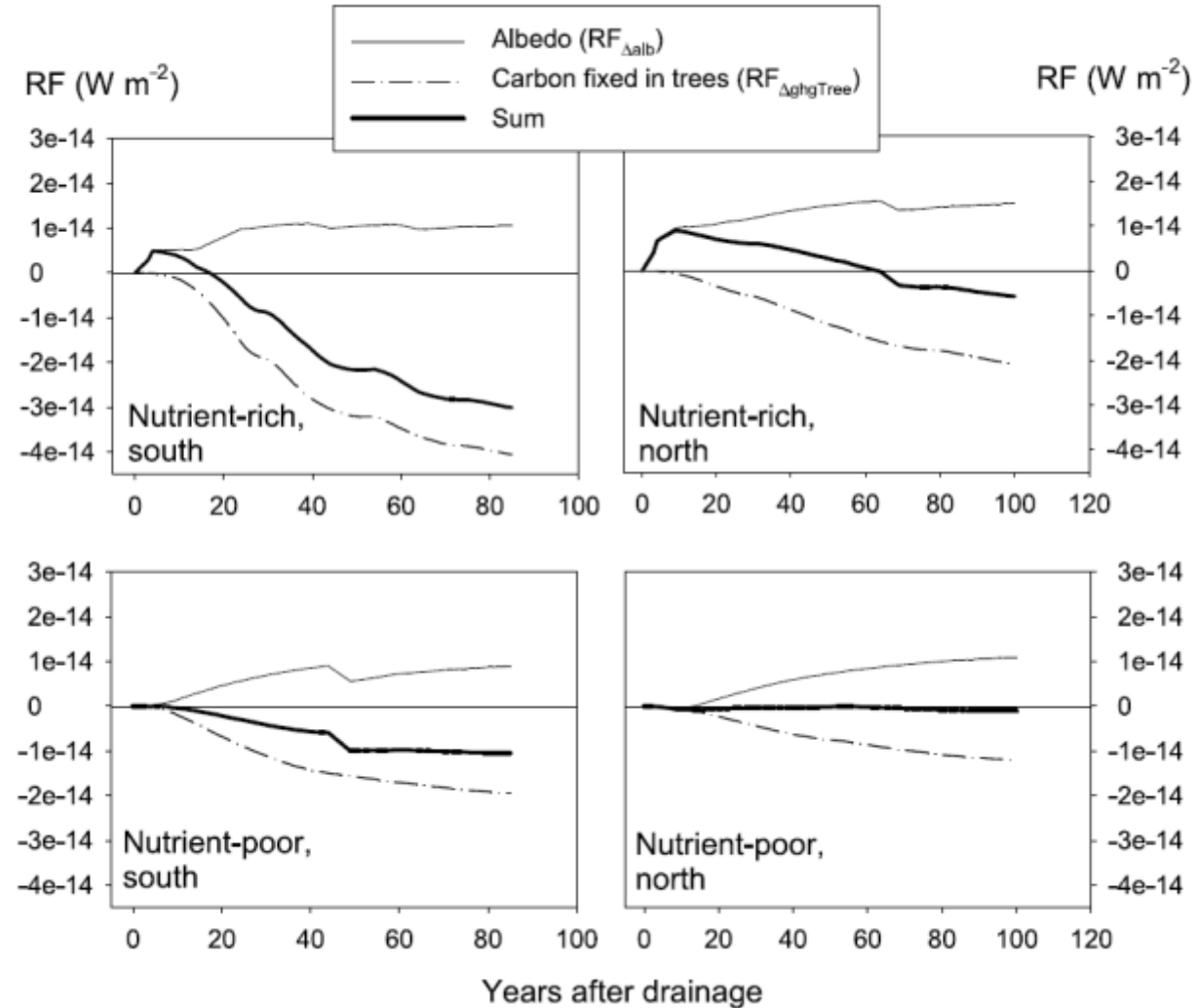

Miten hiilivarastojen ja KHK-päästöjen muutokset vaikuttavat säteilypakotteeseen eli ilmastovaikutukseen?

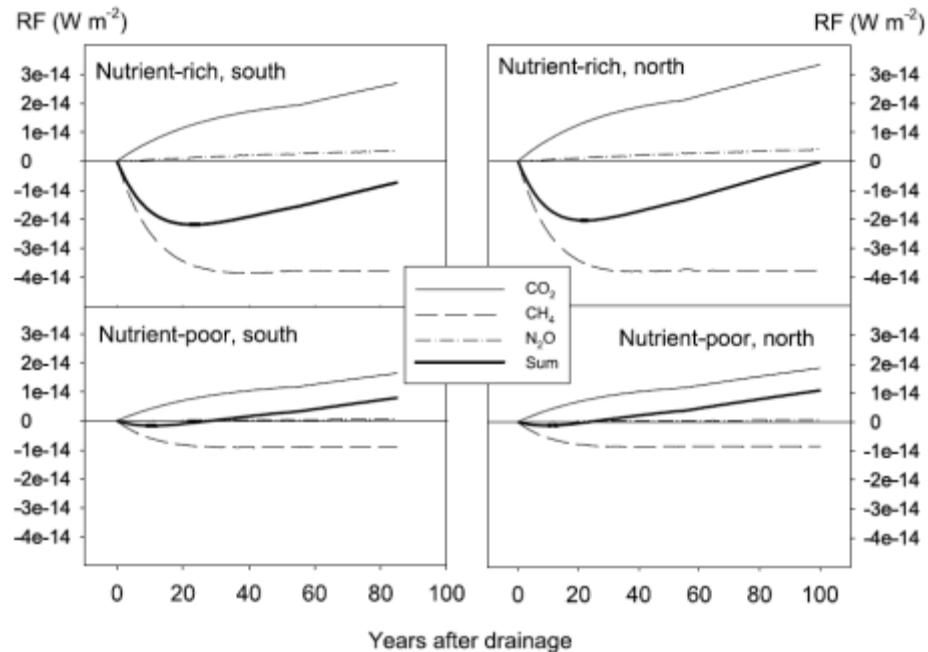
Albedo: kompensoi osan puuston nieluvaikutuksesta

Ilmasto-
vaikutus samaa
luokkaa puuston hiilen
sidonnan kanssa –
mutta vastakkainen eli
ilmastoa lämmittävä!

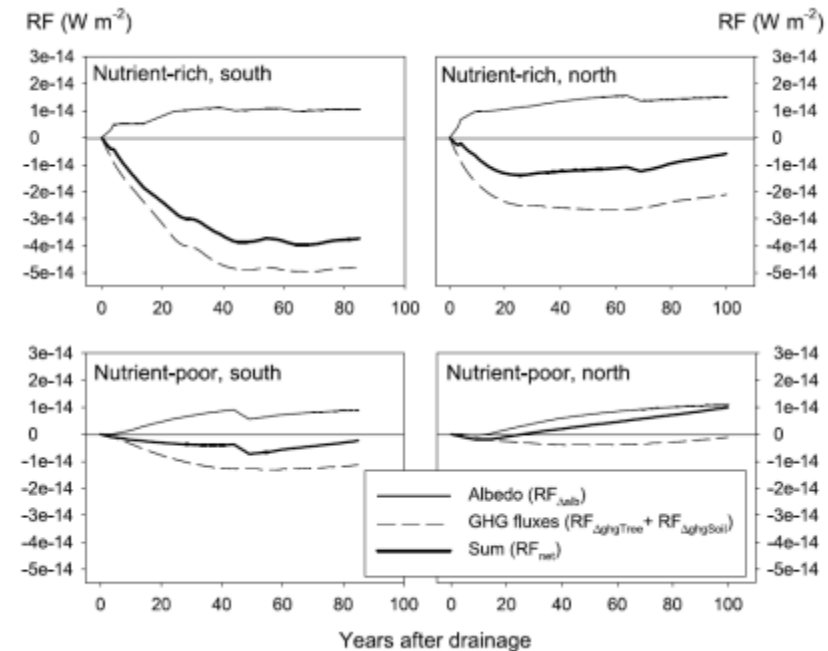

Albedo – tai sitten vastaa n. 5 g metaania (karun luonnontilaisen suon päästö)

Maan kaasut vs. albedo

Maa+puut vs. albedo

...mutta koska vaikutus on paikallinen, vaikutus koko maapallon lämpötilaan epäselvä
(leviääkö lämpö tasaisesti...?)

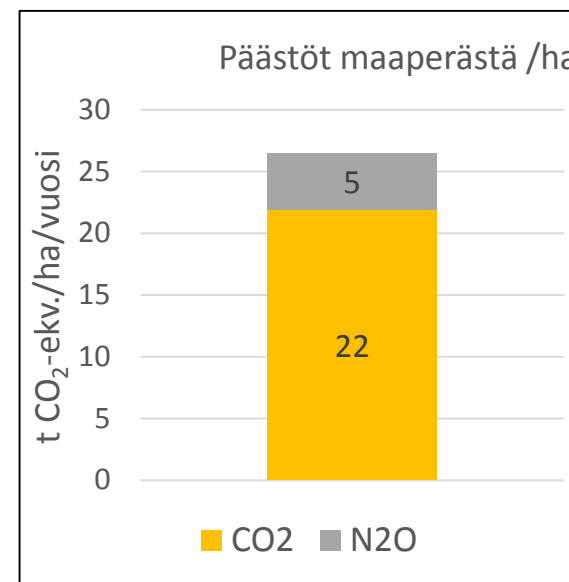
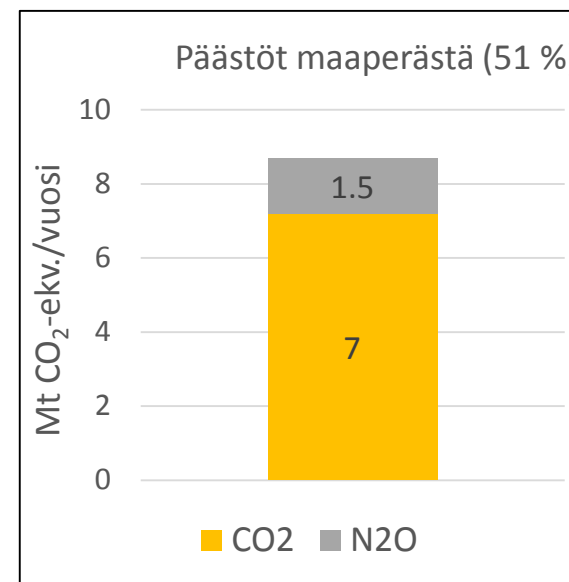
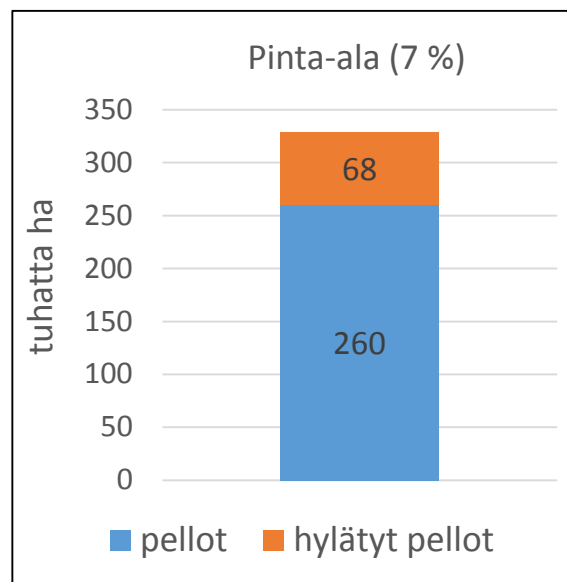
Maatalouden päästöt

- Kuivatusvaikutus samansuuntainen kuin metsäojitetuilla, mutta **voimakkaampi**, koska lannoitus ja maanmuokkaus ja ei-pysyvä kasvipeite
- Eli: CO₂ ja N₂O +++, CH₄ –
- Yksivuotisilla viljelykasveilla suuremmat maan päästöt kuin monivuotisilla
- Metsittäminen ei lopeta päästöjä maaperästä, jos WT pysyy syvällä
- Ojapäästöjä ei ole juuri mitattu. Ennallistamista tosi vähän Suomessa. Keski-Euroopassa enemmän: vaara CH₄ päästöjen hyvin suureen kasvuun, jos rehevä pelto tulvitetaan
- **Pellonraivaus** ja lannanlevitys suolle erittäin suuri N₂O ja CO₂ päästöjen aiheuttaja

Pinta-alat ja päästöt (2016)

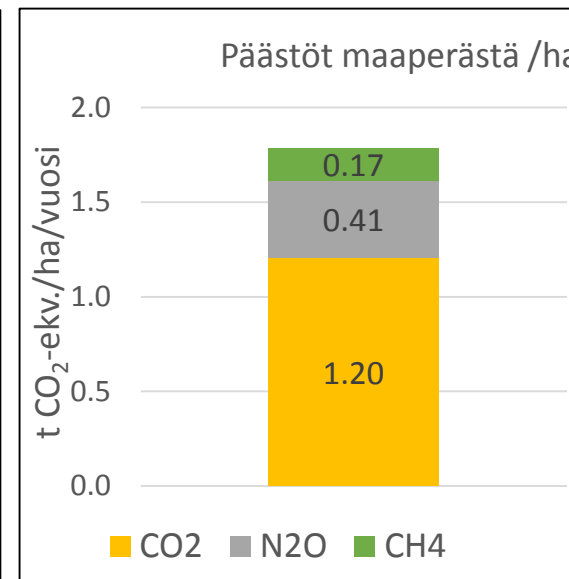
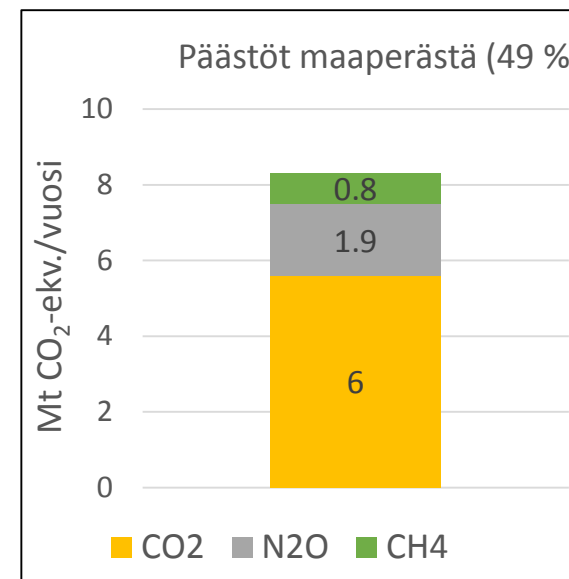
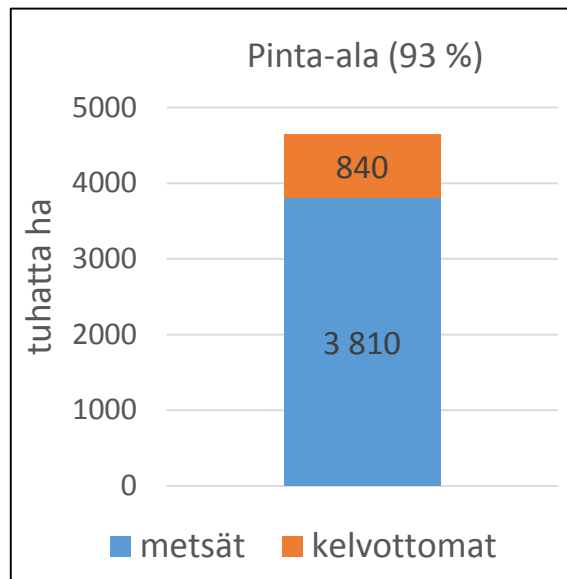
-Raportoidut!

Turvemaapellot (12 % kaikista pelloista)

Tiedot koonnut Paavo Ojanen

Metsäojitetut suot (20 % kaikista metsistä)

= 5 miljoonaa ha

= 17 miljoonaa t / vuosi

pelto = 15×metsä

VMI11:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-467-0>

NIR, 2016:

http://www.tilastokeskus.fi/static/media/uploads/tup/khkinv/yymp_kahup_1990-2017_2018_19735_net.pdf

<https://unfccc.int/documents/65334>

(metsäojitettujen N₂O-päästöä korjattu:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.foreco.2010.04.036>)

A photograph of a forest path. The path is covered in moss and leads through a dense forest of tall, thin trees. The ground is covered in moss and fallen leaves. The trees are mostly deciduous with some evergreens. The lighting is soft, suggesting a forest interior.

Kiitos!